

EB.

REVISTA MENSUAL
FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES
PIETAT, 4 - BARCELONA

Subscripció: 12 pessetes l'any
Número solt: 1'50 pessetes

Octubre 1927

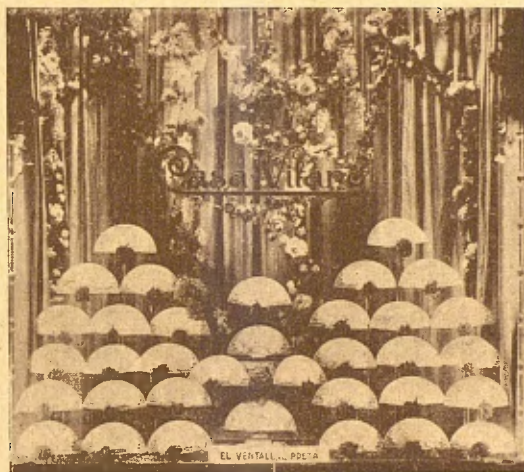
R.45.159

Casa Vilaró

**Ferran, n.º 14
Barcelona**

*Casa creadora
d'El Ventall del Poeta*

*La vitrina pública de la
Casa Vilaró
durant la II Exposició
d'El Ventall del Poeta*

**Paraigües
Bosses i Moneders**
Ventalls : Perfums Selectes
Articles de pell per a home : Bastons
Articles japonesos
**Gran assortiment en articles per
a presents**

JOAN FRANCOLÍ

**CONSTRUCCIONS
DE FUSTES FINES**

CASA FUNDADA A IGUALADA L'ANY 1779

PLANS I PRESSUPOSTOS DE

Ebenisteria	Decoració
Fusteria	Restauració
Tapisseria	Trasllats

BARCELONA

Obraders:

Vallhonrat, 30 i Olivo, 48
Telèfon Poble Sec

OBRADOR DE SERRALLERIA CARLES TORRABADELL

CONSTRUCCIÓ I REPARACIÓ DE
MARQUESINES, BALCONS, REIXES, MAMPARES I BARANES PER A
ESCALES, DEFENSES ASCENSOR, FANALS,
TRIBUNES, VIDRIERES I PECES PER A AUTOMÒBILS
LÀMPARES, CANELOBRES, REIXATS PER A ESGLÉSIES I PANTEONS,
I TOT EL QUE ES REFEREIX AL RAM DEL
FERRO EN TOTS ELS ESTILS

TREBALLS DE FORJA I TORN

SOLDADURA AUTÒGENA EN TOTA MENA DE PECES I FERRO FOS

TEL. G-1514 : BARCELONA : E. GRANADOS, 71

TALLER DE TORNERIA MECÁNICA

EMILI VIÑAS

TORNEJATS I SALOMÒNICS PER
A FUSTERIA I EBENISTERIA
FUNDES DE FUSTA IMITACIÓ CIRI

SEPÚLVEDA, 157
(entre Casanova i Villarroel)

BARCELONA

JOSEP CASASÚS

CONSTRUCTOR DE CELS RASOS

Enteixinats
Embigats i
Entaulaments

Sistema ar-
madura esto-
pa guix STAFF

Tallers i Despatx:

CONSELL DE CENT, 474 - BARCELONA

TELÈFON S. P. 1560

J. CARDÚS

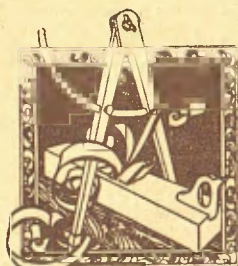
Vanos Artístics

*Restauració i reproducció
de vanos antics*

Medalla d'argent a l'exposició de París de 1925

PORTA-FERRISSA, 10 : BARCELONA

Fusteria mecànica per a tota mena d'obres
FUSTERIA PER A OBRES
" S A N L L E H I "

MARCA REGISTRADA

Portes, Finestres, Balcons
i Vidrieres - Quioscos
complets - Instal·lacions
de Despatxos i Oficines
Cobertes i Mansardes

BARCELONA

Llúria, 131, cantonada Avinguda Alfons XIII
Telèfon G-2178

J. PANYELLA I C^À
SERRALLERIA ARTÍSTICA PER A OBRES

Portes, Reixes, Vidrieres i
Balcons - Tancaments plega-
bles a ballesta - Claraboies
especials per a ventilació
Forja i repujats - Soldadura
autògena - Marquesines, etc.

SERRALLERIA ARTÍSTICA
MARCA REGISTRADA

BARCELONA

Avinguda Alfons XIII, 426 - Telèfon G-2178

ANTIGA CASA THONET
FLORENCI CASTELLTORT

MOBLES CORBATS : EBENISTERIA
: TAPISSERIA : CORTINATGES :
GRAN VARIETAT EN MOBLES PER
A DESPATX "SISTEMA AMERICÀ"

PELAI, 40 - BARCELONA - TEL. A 2320

Gran taller de marbres
Especialitat en treballs artístics

Fàbrica de serrar marbres a
Hospitalet de Llobregat

Franzi Germans i C^{ia}

Casa fundada l'any 1868

Sucursal a Madrid: Alcántara, 17

Barcelona

Despatx i Tallers: Ali-Bey, 37 - Tel. S. P. 395

CONSTRUCCIÓ I REPARACIÓ
DE TOTA MENA D'OBRES

ANTONI TORRES

Constructor d'obres

Carrer de la DIPUTACIÓ, 290 entr. 2^a

TELÈFON

BARCELONA

FUSTERIA
TREBALLS DE QUALITAT

**FILL DE
D. MONCANUT**

AURORA, 14 BIS & TELÈFON A-510
BARCELONA

RELLEUS
Basa & Pagès

Casa especialitzada
en els articles de propaganda

Cartonatge de fotografia
Formats i cartolines

ARTICLES BANTASIA

Cartes : Menús : Targeteria
Recordatoris primera Comunió

ESPECIALITAT

en esqueles i recordatoris

Calàbria, 66 a 76 & Telèfon B-686

BARCELONA

VDA. DE JOSEP RIBAS
MOBLES I DECORACIÓ

BARCELONA

CONSELL DE CENT, 327-329 : TEL. A 915

GUIA DE LES ARTS I BELLS OFICIS

Comptables

AYMAT, FRANCESC; Ronda Universitat, 27, 4.

Construcció i decoració

MOYA, J.; Còrsega, 339. Telèf. G 243.

Constructors d'obres

SOLE PAMIES, JOAN; Sans, 24, 2. Telèf. H 747.
TORRES, ANTONI; Diputació, 290, ent. 2. Tel. S P 2194.

Cuir repujats

FERRÉ DE RUIZ-NARVAEZ, ADELAIDA; E. Granados, núm. 41, 3, 1.

Decoradors

BUSQUETS, EUSEBI; Aragó, 334, 3-1.

Decoradors d'interiors

COSP, VDA. DE PERE; Rosselló, 231. Tel. G 2424.

Dibuix i pintura (Efectes de)

TEXIDOR, VDA. D'E.; Ronda S. Pere, 16. Tel. A 1289.

Dibuixants

BUSQUETS, EUSEBI, Aragó, 334, 3, 1.
SABATÉ JAUMA, PAU; Aribau, 67.

Dibuixants cartellistes

ČERNÝ, KAREL; Mozart, 8. Estudi.

Dibuixants industrials

NAVAS MATEU, JOAQUIM; Bailèn, 31, 1.

Ebenistes

CAMPAÑA, JOAQUIM; Còrsega, 561.
FRANCOLÍ, JOAN; Vallhonrat, 30.
GIMÉNEZ, FRANCISCO; Mallorca, 282. Tel. G 2722.
LINARES, A.; Riera Alta, 21. Tel. A 1090.
RIBAS, VDA. DE JOSEP; C. de Cent, 329. Tel. A 913.
VAYREDA, RAIMOND; Diputació, 111.

Escultors

BASSA RIBERA, JAUME; Aribau, 173, baixos, 1.
MARTORELL, SALVADOR; E. Granados, 120.
MIMÓ, CLAUDI; Verdi, 217 bis, pral., 2.

Escultors decoradors

HERNANDEZ VILA, PERE; Pl. St. Felip Neri, 4.

Esmaltadors de vidres

BRUGUÉS, PERE; Bisbe, 2 bis, 3, 2.
ROS JOAQUIM; Villarroel, 6, 4.

Fotògrafs

AREÑAS, RAFAEL; Corts, 670. Tel. S P 1411.

Fotògrafs industrials

SALA CAMPAS, JOSEP; Còrsega, 413, ent. 2.

Fusteries

MONCANUT, FILL DE D.; Aurora, 14 bis. Tel. A 510.
NIUBÓ I Cia., BALTASAR; (S. G.) Pge. Forasté, 17.

Fusteries mecàniques

MAÑÀ, JOAN; C. de Cent, 63. Tel. H 633.

Fusters i ebenistes

PUJOL, BENJAMÍ; C. de Cent, 27. Tel. H 1632.

Galleries d'art

SALA PARES (ESTABLIMENTS MARAGALL); Petritxol, número 5. Tel. A 3523.

Galvanoplàstia

DOMINGO I ROCA GERMANS; Corts, 462.

Gravats i estampats per a tapes de llibres

ROCA ALEMANY, JOSEP; València, 188 A, interior.

Guixaires adornistes

CASASÚS, JOSEP; C. de Cent, 474. Tel. S P 1360.
COLL, PERE; Corts, 473.

Impremtes

CASTELLS, EDUARD; Diputació, 333.

Joiers

SUNYER, RAMON; Granvia, 660. Tel. S P 813.

Lacadors

SARSANEDAS, RAMON; Amàlia, 31, pral. Tel. A. 1361.

Metallistes

CORBERÓ, P.; Aribau, 103, taller. Tel. G. 1274.

Mobles i decoració

PARCERISAS I CIA.; E. Granados, 90. Tel. G. 2570.
PRAT, JOSEP; Ferlandina, 67. Tel. A. 5037.
TALLERS MOLLÀ, S. A.; Riera St. Miquel, 44. Telèfon G. 2900.

Papers pintats

GIRONA, JOSEP; Corts, 661. Tel. S P 360.
GUASCH, FILL DE JOSEP; Rauric, 8. Tel. A. 5268.

Parquets i decoració

BASTÚS, QUERALTÓ I Cía.; Sta. Elena, 6. Tel. A 284.

Perfumeria (Fàbrica de)

MYRURGIA, S. A.; Casanova, 78. Tel. A. 5458.

Pintors decoradors

VILARÓ I VALLS; Corts, 604. Tel. A 1969.

Pintors escenògrafs

ALARMA TASTAS, SALVADOR; Vergara, 3, 3-1.
ESCENOGRAFIA BATLLE I AMIGÓ; Riereta, 32, 2.

Propaganda (Articles per a)

BASA I PAGÉS; Calàbria, 66. Tel. H 686.

Retaules, daurats i policromia

SABATÉ PASTOR, BONAVENTURA, Pl. Letamendi, 34.

Serralleria

SÁRRIAS, MANUEL; (S. G.) Bolívar, 22.

Tapissers

BONJOCH, VDA. DE SIMÓ; C. de Cent, 377. Tel. S. P. 648.
LLOSA, PERFECTE; Balmes, 128. Tel. G 1058.

Tapissos i catifes

AYMAT, TOMÁS; Carrer d'en Villà, St. Cugat del Vallès. Tel. 20.

Torners en fusta

VIÑAS, EMILI; Sepúlveda, 157.

Vidrieres artístiques

TERRÉS CAMALÓ, S. C., J. M.; Ausies March, 3. Telèfon S. P. 1751.

ARTS i BELLS OFICIS

REVISTA MENSUAL - FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES - BARCELONA 1927-28

PRESENTACIÓ

El desig de fer més constant i més íntima la relació que ha d'unir-nos tothora en la nostra actuació, fent que aquesta esdevingui, tant com sigui possible, no la tasca d'una minoria abnegada, sinó obra col·lectiva, obra de conjunt, en la qual tots els que formem en les rengles, cada vegada més denses, del Foment de les Arts Decoratives aportem la nostra col·laboració entusiasta, ha fet que, deixant de banda la continuació de l'Anuari, per haver-se evidenciat a bastament que ni interessa a la majoria dels nostres consocis ni respon a les nostres actuals necessitats, emprenguem la publicació d'aquesta *Revista* mensual, que el suplirà amb indubtable aventatge, posant-nos en més íntim i seguit contacte i no quedant com fins ara interrompuda, per llargues solucions de continuïtat, la nostra espiritual comunicació.

Sincerament creiem que no cal sol·licitar el vostre ajut ni calen incitacions extraordinàries (i tal vegada extemporànies) al vostre bon zel, ja que estem persuadits que no ens ha de mancar ara, com no ens ha mancat mai, el reconfortant escalf del vostre entusiasme.

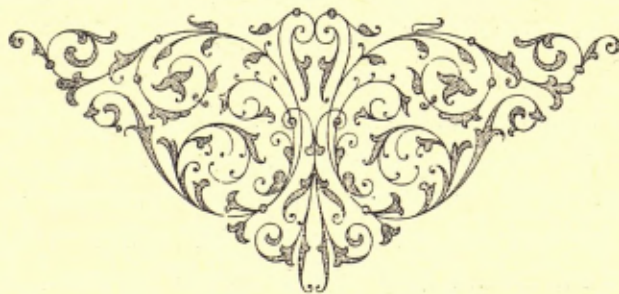
Aquesta revista que avui us oferim, en les pàgines de la qual quedarà registrada al dia tota la nostra actuació, no com a ressò d'una cleda més o menys gran, però sempre encerclada, sinó com a portantveu de la genuïna representació de tots els artistes i artesans conreadors dels Bells Oficis, tant dels que són ja amb nosaltres com dels que esperen l'avinentesa de sumar-s'hi, serà l'expressió més sincera de nostre ideari i, amb el temps, constituirà el veritable historial no solament de la nostra actuació, sinó també de tot l'art

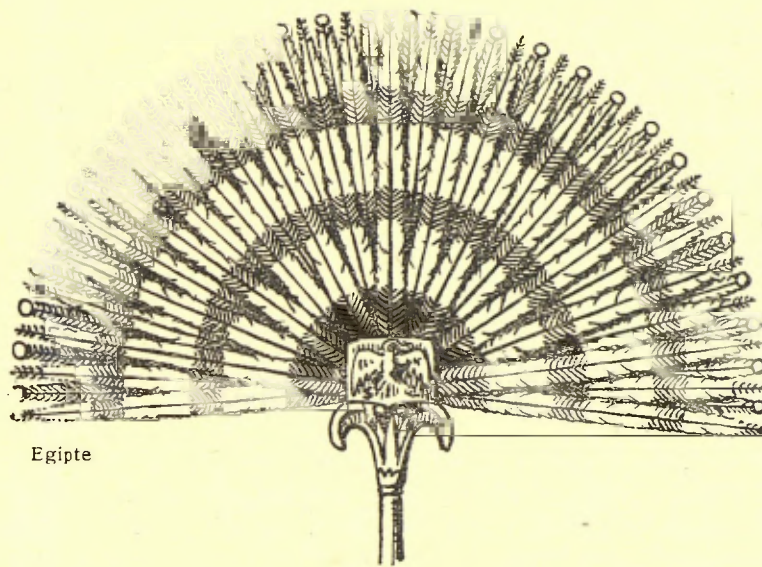
nostrat i de la seva veritable valor dintre de l'aportació universal. Els seus quaderns formaran anyalment un bell volum, el qual bé esperem que mereixerà ésser relligat per guardar-lo al costat i a continuació dels volums de l'Anuari com a ver testimoni de la nostra marxa ascendent, dels nostres incansables i continuats esforços en pro de la dignificació de l'art de la nostra terra i de la seva més completa manifestació, els Bells Oficis, de tan gloriosa tradició entre nosaltres.

La dissort ha volgut que l'aparició d'aquesta revista coincidís amb uns moments d'angoixa i fins de vera prova per a la nostra Entitat. No hi fa res: els esculls són fets a posta per augmentar la nostra fe i enfortir-la tot superant-los. Confiats, doncs, comencem avui la nostra tasca, la qual, amb l'ajuda de Déu, esperem veure coronada aviat per un franc èxit.

És un bell costum, al qual nosaltres no mancarem, car constitueix una civil demostració de mutual consideració i afecte, que l'arribat de nou saludi els seus companys i els ofereixi, en el moment de començar la seva actuació, la seva modesta, però entusiasta col·laboració i ajuda per a tot allò que representi afinitat d'idees i de procediments per a aconseguir llur difusió. Fem, doncs, sincera ofrena d'aquests sentiments nostres a tota la premsa, sense distinció de matís ni tendència, car amb tota ella desitgem mantenir amicals relacions, però molt particularment amb les publicacions artístiques, les quals esperem que veuran sempre en nosaltres no el possible competidor, sinó l'amic lleial i desinteressat.

LA REDACCIÓ

Egipte

VENTALLS I VANOS

No és pas el nostre propòsit emprendre'ns un estudi profund d'una matèria tan complexa com aquesta, puix que altres, amb més coneixements i erudició, ho han fet ja. Sols és el nostre desig rememorar en aquestes pàgines la celebració del primer dels actes de veritable transcendència organitzats pel Foment de les Arts Decoratives, com evidentment ho fou la celebració de l'Exposició Monogràfica de Puntetes i Vanos, duta a bon terme amb la col·laboració de l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona i amb l'entusiasta ajuda de D.ª Isabel Llorach, durant els mesos de juny i juliol de 1922, publicant, a tall de resum o abreujat compendi, algunes notes a propòsit d'aquest administricicle, en aparença tan efímer, i que, malgrat la seva insignificança, tant ha exaltat la fantasia dels artistes de totes les arts que han volgut retre-li, com a genuïna representació de la més adorable feminitat, el tribut de llur talent.

Tal vegada, per sobra de modèstia o manca de publicitat preparatòria, no obtingué aquesta manifestació cultural tota l'atenció i l'èxit que per part del públic es mereixia: però que fou notable en tots conceptes no cal pas dir-ho, car repassant solament la col·lecció de reproduccions fotogràfiques aplegades, es posa en evidència, no solament per llur copiosíssim nombre, sinó per la qualitat verament excepcional dels exemplars reproduïts i que foren gairebé tots els exposats.

Com hem dit ja, ens ocuparem ara solament dels ventalls i vanos, deixant per a més endavant el fer-ho de les puntetes i randes, l'estudi de les quals serà confiat a una persona veritablement competent en aquesta matèria. Aplegarem en aquest treball les dades recollides en els estudis dels historiadors i arqueòlegs que s'han ocupat d'aquesta matèria, afegint-n'hi algunes (poques desgraciadament) de personals.

Per les dades que tenim de les exposicions celebrades a Europa, fins aquella data, d'aquest objecte tan fràgil i tan característic de la indumentària femenina, cap no l'havia superada en qualitat.

Podien haver estat més copioses, però en cap no s'havia arribat a aplegar-hi una tan selecta col·lecció d'exemplars notables, i fins alguns d'ells notabilíssims.

Caldria esbrinar prèviament l'origen i l'etimologia dels mots *ventall* i *vano*, a fi de fixar l'abast de llur significació. En els noms *ventall*, *ventallet*, el seu significat hi és ben manifest, ja que la rel *vent* s'hi veu ben clara, despertant en la nostra ment la idea d'objecte o eina per a produir vent, per a ventar. Amb la paraula *vano* no passa el mateix, ja que el seu sentit és més obscur: el seu origen és evidentment foraster, puix que no es troba en cap text de la nostra terra anterior a mitjan segle XVI, i les explicacions donades per provar el seu origen no són pas convincents. Potser podria trobar-se en la contracció del mot *avano*, és a dir, objecte originari o procedent de l'Havana, ja que així es veu escrit en les tarifes del General de Catalunya de l'any 1704, en designar les mercaderies que, procedents de l'exterior, estaven subjectes a pagar drets d'entrada; tal vegada no és sinó la corrupció del mot castellà *abanico*, que és el nom usat des de més antic en aquest idioma per designar aquest objecte; tal vegada és un derivat de *va*, *vanitat*: qui ho sap?

De totes maneres resulta evident, però, que a Catalunya aquests noms foren emprats, des de bon principi, per designar i distingir els ventalls de forma rígida dels plegables, puix que l'aparició del nom *vano* sembla coincidir amb la introducció a Europa d'aquesta última forma de ventallet.

L'origen del ventall es remunta a la més alta antiguitat, ja que el seu ús es veu constatat pels més antics testimonis de la civilització humana, fent la seva aparició probablement entre els primitius pobles orientals, els quals, a causa de llur clima, havien d'ésser forçosament els primers a sentir la necessitat de posseir un objecte capaç de remoure l'aire i produir així un corrent refrigerant. Originàriament consistien en grosses fulles o pàmpols, generalment cordiformes, assecats per un procediment avui dia encara usat en el Japó, que els comunica una consistència semi-rígida o coriàcia, i el pecíol dels quals, sol o fixat en uns trossets de fusta o canya, constituïa el mànec. Aquesta forma fou la més corrent en l'antiguitat, i s'ha conservat a través dels temps en els ventalls fets de palma o palla entreteixida, plomes, etc.

A l'Egipte, segons es desprèn de l'estudi dels seus antics monuments, els grans ventalls de plomes d'estruç muntades en forma radiada o de senzill plumall al capdamunt de llargs mànecs, eren coneguts i usats ja, en temps dels Faraons, com a objecte inseparable i demostratiu de llur semidivina jerarquia.

Ultra aquests ventalls de cerimònia o d'alta dignitat, fets amb les plomes cabdals de l'estruç o d'altres aus de diversa espècie i color, o fulles de palmera o papirus, que havien d'ésser manejats pels esclaus o servents dedicats a aquest especial servei, els egipcis n'usaven d'altres també de més petits, d'individuals, o sia per a ésser duts a la mà i servir-se'n un mateix.

Els baixos relleus assiris i babilònics ens demostren que el ventall els era també conegut i familiar, i s'hi veuen representats ja en forma de petites banderoles quadrades, ja en forma d'espolsadors o esquivamosques. Aquesta darrera forma, que és la més corrent, es troba representada ja en monuments anteriors al segle XIV abans de J. C. Són remarcables, sobretot, els baixos relleus representant personatges o emperadors menjant o bevent, els quals es veuen constantment acompanyats d'un o dos esclaus, o nobles servents, manejant el característic ventall, cosa que sembla indicar clarament que eren emprats, amb preferència, més que com a ventalls pròpiament dits, com a veritables esquivamosques.

A la Xina l'ús del ventall és també antiquíssim, trobant-se'n referències que es remunten gairebé a una edat tan reculada com la precedent. En aquest país el vano ha estat sempre objecte d'atenció preferent, i es fabrica de les més diverses matèries, tals com el paper, la seda, les plomes de les més vistoses aus, el pergamí, les fustes odorants, les escates de certs peixos, el

Antics
asiàtics

vori o el nacre, el bambú, i tot allò que llur exuberant fantasia els ha suggerit, i encara enriquit amb l'exquisidesa de llur art inimitable en la pintura, la laca, l'escultura, el cisellat o el brodat.

Grècia, en els seus temps heroics, menyspreà el ventall o refrescador (*prigma*) com a cosa bàrbara, indigna de la seva civilitat i de la seva categoria de poble fort i savi, i quedà relegat a l'ús purament domèstic de revifar el foc: per això ni se'n fa menció ni es troba representat en cap dels seus monuments anteriors al segle v abans de J. C.

Des d'aquesta data la primitiva austeritat anà amollant-se, i el gust per als refinaments del luxe i la fastuositat que caracteritzen els temps hel·lènics anà creixent: l'Orient, a poc a poc, anà infiltrant els seus costums, i el ventall esdevingué en gran estima, fins a ésser considerat com un dels objectes més preats de la coqueteria femenina. En les belles estatuetses de Tanagra, com a objecte característic de la seva exquisida feminitat, s'hi veu de vegades representat el senzill ventall en forma de cor, encara que en aquells temps es fabricaren de les més diverses formes i substàncies, esdevenint objecte de gran luxe: la palla primorosament teixida, les fustes fines, l'or i l'argent, els papirus, la cabridella i, sobretot, les plomes de les més diverses aus, disposades amb art, hi foren emprades. Les dames gregues, però, demostraren una predilecció especial per als fabricats amb plomes de pavó reial de Fòcia, per veure representats els ulls d'Argos en la brillant coloració de les plomes cabdals d'aquesta fastuosa au, creient, per aquesta raó, i per ésser l'au predilecta de Junus, que preservaven d'encantament i d'ullpreniment (*fascinus*).

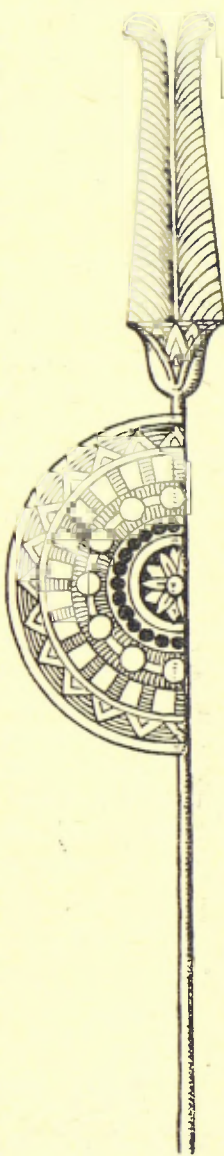
A Roma el ventall fou tingut sempre en gran estima, essent considerat, sobretot per les classes patrícies, com una veritable joia, no solament per la seva valor intrínseca, puix que també hi eren emprats els més rics materials, sinó també per l'art amb què eren obrats. Els ventalls de les dames romanes eren, com els de les dames gregues, generalment cordiformes o semicirculars, presentant algun d'ells, en llur centre, un cercle que devia ésser constituït per un petit disc de metall bruyit (coure o argent) a manera de mirallet.

Les matrones romanes, en llurs passeigs, eren generalment acompanyades dels esclaus o dels eunucs del gineceu, els quals les cobricelaven amb els grans ventalls (*flabellum*) de plomes d'estruç, tenyides, per regla general, de vistoses colors i muntades en llargs mànecs, a la faísó oriental.

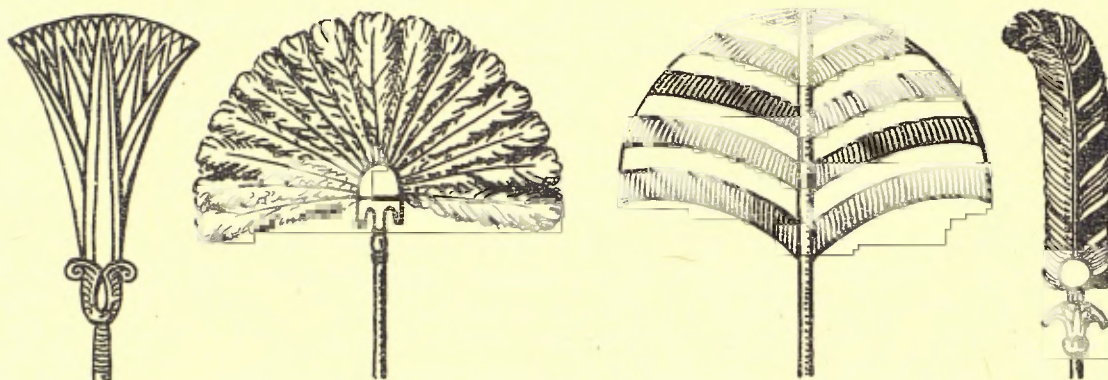
Aquesta mena de ventalls era també coneguda i usada a l'Amèrica precolombiana, sobretot en els grans imperis azteca i peruà, com a atributs de la sagrada majestat dels emperadors mexicans i els inques, essent d'una fastuositat extraordinària per la riquesa i brillant coloració de les plomes i l'or i pedreria emprats en llurs muntures. Sembla que entre els nombrosos presents enviats per Moctezuma a Hernan Cortès per mitjà de les diverses ambaixades trameses per tal de veure de dissuadir-lo de la seva tossuda idea d'anar a salutar-lo, en nom de l'emperador Carles V, a la mateixa capital de l'imperi, hi figuraren rics ventalls (*plumeros i mosqueros*) de plomes bellament obrats pels artesans azteques, que tenien el plumall de les vistoses aus d'aquell bell país com un de llurs principals elements d'ornamentació.

Durant l'antiguitat l'ús del ventall sembla que fou distintiu d'alta jerarquia i dignitat, essent també d'ús corrent en les cerimònies religioses amb el fi de lliurar el celebrant de les molèsties dels insectes voladors i preservar de llur contacte impur les sagrades ofrenes.

Dins la litúrgica cristiana, l'ús dels ventalls també fou admès, segurament ja abans del

Egipte

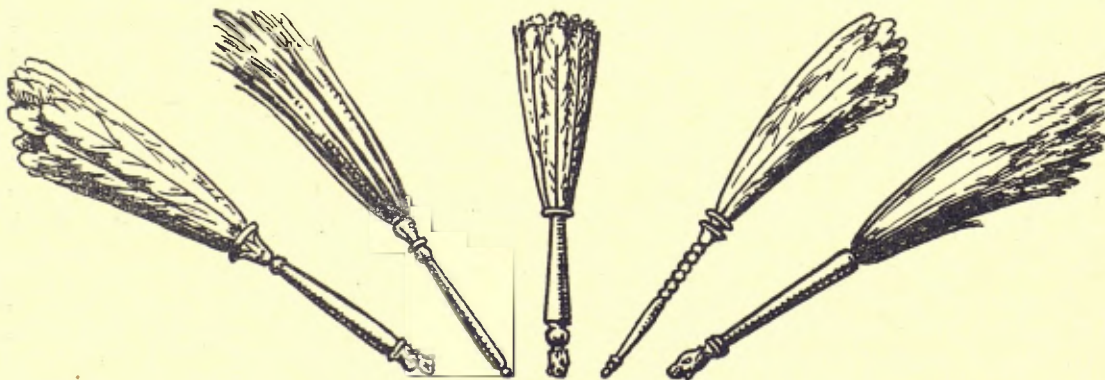
Egipte

segle IV, sobretot en les festes eucarístiques i en el sant sacrifici de la missa, durant la celebració de la qual, segons un text de les «*Constitucions Apostòliques*», dos diaques, prop del prevere actuador, eren encarregats d'esquivar, amb llurs ventalls, els petits animalons volàtils, a fi que no caiguessin dins del calze. Aquests ventalls, obrats en pergamí, tela o ploma, eren designats amb els noms de *musculatorium*, *ripis*, *flabellum* o *ventilabrum*.

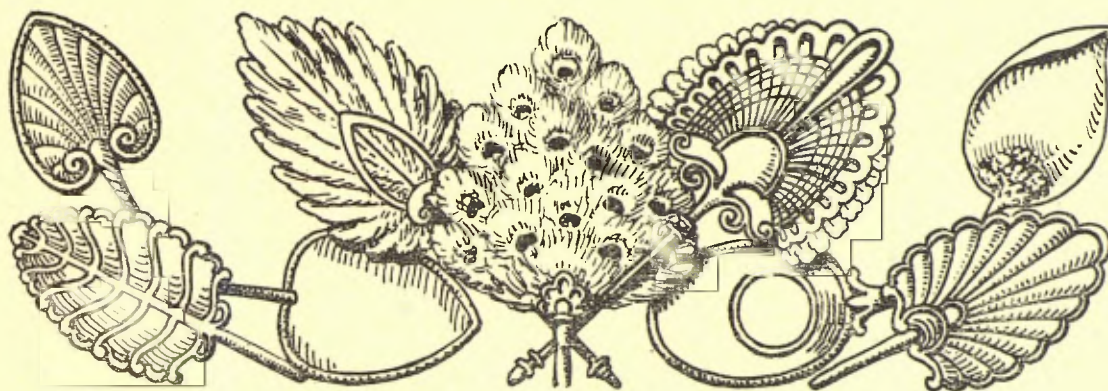
Aquests costums anaren decaient des del segle XIV, sobretot en l'església occidental, i han desaparegut modernament gairebé del tot, ja que solament se'n conserva el record en alguna església d'Itàlia, i sobretot en les grans solemnitats vaticanes, quan el Sant Pare és portat sobre la cadira gestatòria.

A Catalunya s'ha conservat també, fins ben modernament, el costum de lluir els característics ventalls en forma de banderola durant la celebració de les grans processons eucarístiques de la vuitada de Corpus, encara que últimament era gairebé sols l'element laic el que el seguia; costum que sembla que es generalitzà i prengué molt d'increment durant el segle XVI, ja que des del seu primer terç es troben continuades referències, en els documents i llibres de comptes dels arxius parroquials i dels gremis dels encàrrecs i despeses que això ocasionava.

Aquesta mena de ventalls eren també distintiu de jerarquia o dignitat, car se'n feien de palma finament teixida i pintada, amb guarniments de pell o pergamí argentat o daurat i borles de cànem o seda, i també de senzill cartró amb mànec de canya empaperada. Els primers eren oferts al batlle, regidors i altres significades autoritats que assistien a la solemne processó, i se'n feien de molt més luxosos encara quan s'esqueia que alguna persona reial assistia o presenciava

Assíria i Babilònia

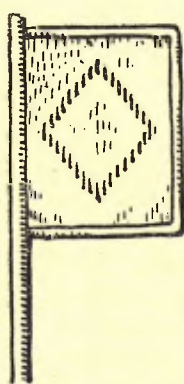
Grècia i Roma

la religiosa festa. En aquest cas l'oferta dels ventalls era feta amb tota cerimònia, segons es desprèn del «*Manual de Novells Ardits*», en el qual consta, amb tot detall, l'acte d'oferir-los al rei Felip III i a la seva esposa amb motiu de les festes del Corpus de l'any 1599.

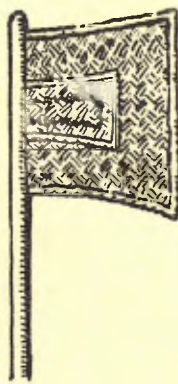
La forma de ventall de banderola, tan antiga i vulgar a Catalunya, la veiem representada en un vas del segle IV de la nostra era conservat a la Biblioteca Vaticana, encara que el seu ús sembla molt més antic, ja que, segons els erudits, és d'origen egipci o assiri, havent perdurat fins als nostres dies a Pèrsia i Aràbia, i molt particularment entre les tribus de Tunis i del Sahara algerí.

Una altra forma de ventall també antiquíssima, per més que la seva introducció a Europa sigui relativament moderna, és el senzill *paï paï*, tan popular a Filipines i a tots els poble malais, amb el qual els esclaus ventaven llurs senyors. Són fets amb fulles de la palmera *burí* prèviament blanquejades, retallades en forma més o menys circular i encerclades d'un jonc primet que, de vegades, és cobert amb una cinta de cotó a fi de donar-hi major consistència. El mànec generalment és constituït pel mateix peciol de la fulla.

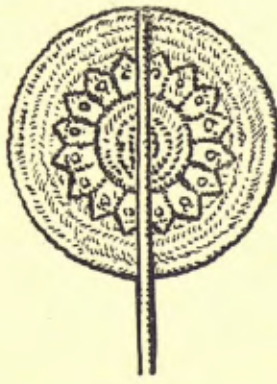
En els primers temps de l'Edat mitjana sembla haver decaïgut molt l'ús del ventall, el qual era més usat en la intimitat de la llar que no en públic. No obstant, encara que desaparegueren gairebé del tot els grans i luxosos ventalls de cerimònia, foren conservades les antigues formes, sobretot en els petits ventalls individuals de ploma, dels quals sovint es troben referències en els inventaris d'aquells temps: per aquests preciosos documents ens informem de llur existència i composició, detallant que eren de plomes de faisà, estruç i, sobretot, de pavó reial, muntades en rics mànecs d'or o argent, amb esmalts i gemmes.

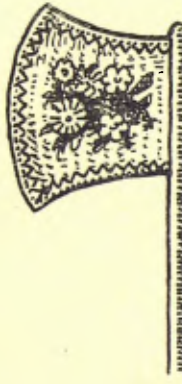
Aràbia, Algèria
i Cabila

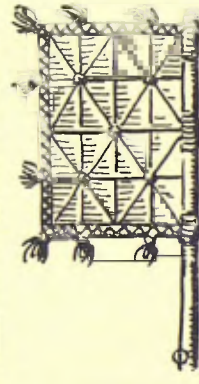
Índia

Singalès
(Índia)

Pèrsia

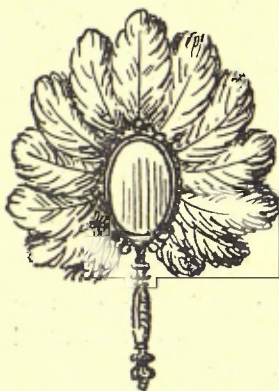

Sahara algerí

A França, i també a la nostra terra, era molt estès entre els magnats el costum de fer-se ventar durant els àpats, no tant per refrigerar l'atmosfera com per «ostar les mosques»; costum confirmat per les Ordinacions del Rei Pere el *Cerimoniós* quan detallen el ceremonial imposat per les coronacions reials, tant si es tractava del rei com de la reina. dient que en el dinar que

seguiria els actes de la consagració i coronació règies, hi hauria sempre un noble baró que serviria el ventall «en qual temps vulla que sia».

Una perllongació d'aquests costum entre la gent del poble la trobem sens dubte reflectida en l'ús dels grans ventalls mecànics de cartró, canyes i serrells de paper que en algunes masies i cases de pagès encara es veuen suspesos al sostre, damunt la taula dels àpats familiars. ventalls que, en accionar mitjançant un cordill que, penjant d'una palanca, va a parar a les mans o al peu d'un dels comensals, aconsegueix la doble funció de refrigerar l'aire i esquivar les mosques.

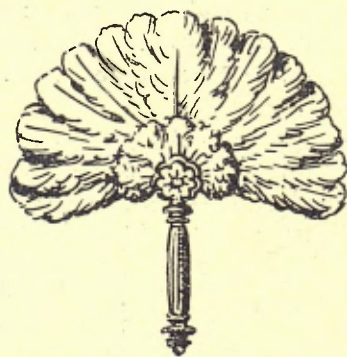
França: Segle xvi

El ventall plegable, o sia el designat usualment amb el nom específic de *vano*, format per un nombre més o menys crescut de *barnilles* subjectes en llur part inferior per un *pern*, *clau* o *passador*, sobre el qual juguen totes en obrir-se fins a formar $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$ o $\frac{1}{2}$ de cercle, mostrant així el *país*, que és el tros de paper, tela o altra substància fixada a l'ex-

trem superior del branillatge, sembla originari de Corea, des d'on passà a la Xina i al Japó a principis del segle xv, essent des d'allí importat a Europa a finals d'aquell segle, o a principis del següent, pels navegants i mercaders holandesos i portuguesos, estenent-se ben aviat el seu ús per Espanya i Itàlia, i, més tard, per França, Anglaterra i Alemanya.

Com és de suposar, la divulgació, a Europa, de l'ús del vano no fou pas cosa senzilla ni ràpida, ja que hagué de disputar-se el favor de les dames amb el tradicional ventallet rígid, generalment més fastuós pels seus plomalls i pels seus rics mànecs, veritables joies alguns d'ells, que, en penjar, suspesos per les *soguilles* des del coll o la cintura, sobre la seda dels vestits, els comunicava una major riquesa i sumptuositat. Per això es veu encara durant el segle xvi, i fins a mitjan segle xvii, simultanejar l'ús de les dues formes, sobretot en les festes de la cort, i a Anglaterra, durant la dècada compresa entre 1640-1650, ésser moda entre l'aristocràcia l'usar uns petits ventallets de ploma amb curt mànec de metall, que, subjectes d'una cadeneta, duïen les dames penjant de la cintura.

A poc a poc, però, anà generalitzant-se l'ús del vano, car s'anà comprovant la seva major comoditat; i, si bé es popularitzà d'una manera extraordinària, també adquirí simultàniament major importància artística, car tots els bells oficis s'esforçaren a aportar-li llur concurs, a fi de fer-ne una veritable joia, ja que la seva estructura oferia major camp a la fantasia creadora de l'artista. L'argenter i l'orfebre, l'escultor i el gravador, el miniaturista i el pintor, tots, en fi, hi abocaren, qui més pogué, el seu art, el seu enginy i aptesa. Les barnilles, sobretot les dues externes, dites *guardes* o *caberes*, tant si són de senzill bambú com si són de sàndal, carei, vori o mareperla, són enriquides amb el treball del burí o del cisell o amb incrustacions d'or i altres metalls. El país, sia de senzill paper o de fina cabridella, és ofert al pintor perquè hi vessi la seva inspiració creadora: s'hi agermanen les plomes fastuoses, i fins els més fins treballs de l'agulla i els boixets, les blondes, les brusselles i anglaterres, hi són aplicats.

Etrúria

No ha d'estranyar-nos, doncs, saber que existeixen, en les grans col·leccions de vanos que alguns afortunats *amateurs* han anat formant, exemplars les pintures dels quals són atribuïdes, amb més o menys fonament, als més cèlebres artistes de l'època, tals com Rubens, Watteau, Tizià, Vanloo, Boucher, Greuze, etc. A Espanya, al segle XVII, un artista, Cano de Arévalo, es féu cèlebre com a pintor de vanos; i a la cort de Lluís XIV s'hi creà una sòlida reputació, pel mateix motiu, un pintor italià anomenat Romanelli i conegut amb el sobrenom de *Rafaellino*.

Gran fou, doncs, com es veu, l'èxit que el vano anà obtenint no solament entre les dames, sinó també entre els homes, ja que és cosa sabuda que durant el regnat d'Enric III de França l'ús del vano s'estengué i fou cosa corrent entre els cortesans, que d'aquesta manera seguien l'exemple del sobirà, tot afalagant les seves inclinacions a l'afeminament i a la mollesa.

L'època de major esplendor per al vano fou, però, a França, durant el regnat de Lluís XIV: alehores es produïren veritables obres mestres, tant en el barnillatge, de conxa, nacre o vori finament esculpit i incrustat d'or argent i pedreria (obres degudes als més famosos escultors, orfèvres i gravadors que es dedicaren a aquesta especialitat), com en els països de cabridella o tafetà de seda, curiosament pintats reproduint-hi les obres dels més famosos pintors, o al·legories bucòliques i amoroses. Tan gran fou el favor dispensat per aquell temps a aquesta subtil i en aparença inofensiva arma de la coqueteria femenina, que arribà a usar-se en els salons i festes de la cort, indistintament, tant a l'estiu com a l'hivern.

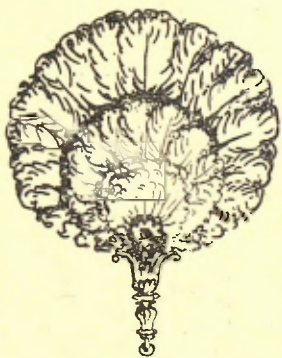
Per cert que D'Alembert, en la seva obra «*Reflexions et anecdotes sur la Reine de Suède*», justifica aquest anòmal costum de la següent manera:

Diu que trobant-se Cristina, reina de Suècia, després de la seva abdicació, l'any 1657, a la cort de Lluís XIV, les dames franceses, creient donar-li una prova d'afectuosa atenció, i ignorants de l'avversió que per elles sentia aquella dona excèntrica i rancuniosa, qui fent honor a l'educació rebuda i imposada pel seu pare, el rei Gustau Adolf, gustava més del vestit i les maneres masculines que dels bonics i gales pròpies del seu sexe, li preguntaren si fóra de bon to lluir el vano, a les festes cortesanes, dins totes les estacions, contestant-los l'ex-reina sueca amb soberg menyspreu:

«Je ne crois pas: vous êtes assez eventées sans cela» — Aquesta desconsiderada resposta fou la que motivà, com a protesta, que les dames franceses en tot l'any no abandonessin el vano.

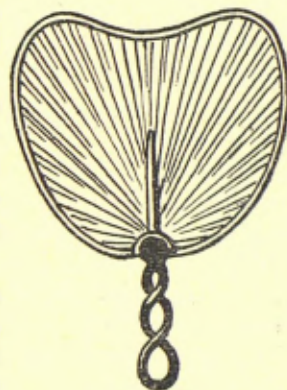
Singular contrast presenta la conducta d'aquesta sobirana amb la de la reina Mirka, de Suècia també, la qual, l'any 1775, instituí l'Ordre del Ventall: distintiu nobiliari que des de bon principi fou tingut en gran estima, ja que sols era atorgat a les més encopetades dames de la seva cort.

A les terres del centre i nord d'Europa, en què el vano és més objecte de luxe que de necessitat, tingué gran acceptació la forma xinesa coneguda amb el nom de *vano de baralla*. Aquesta forma de vano no té país pròpiament dit, ja que és format per les barnilles soles, amples i cuneïformes, unides inferiorment pel pern o passador i subjectes a la part

Anglaterra 1640-1650

superior per una cinta, la qual, en alguns exemplars, està disposada de tal manera que permet obrir-los en tots dos sentits. Aquests vanos són, generalment, d'aparença molt senzilla, encara que de gran preu per la valor del material amb què s'acostumen a obrar (carei, nacre o vori d'excepcionals dimensions.

Xina

Com tota obra sumptuària, encara que circumscrit als límits que la seva naturalesa li imposa, el vano també ha seguit tostemps els corrents artístics dominants dins de cada època o estil, procurant harmonitzar amb la indumentària i amb el decorat general de l'habitació. A la fastuosa pompositat barroca dels segles XVI i XVII, segueix el gust classicitzant del XVIII i del temps de l'Imperi, en els quals dies, seguint la moda imposada per les pintures de Jacob Lluís Davit i per les decoracions i amoblaments de Percier i Fontaine, s'intentà ressuscitar l'antiga forma grega o romana del ventall de ploma, d'acord amb el caient clàssic o romà dels vestuaris femenins.

En aquells temps de revolució en el carrer i en les consciències, en què tot s'aprofitava per a la propagació de les noves idees, ni el vano se n'escapà, tal vegada per creure'l vehicle a propòsit per a infiltrar-les subreptíciament dins els salons, no essent gens estrany trobar-ne amb caricatures i sàtires socials o polítiques relacionades amb els homes o les coses que més apassionaven en aquells dies; i més modernament, en certs moments d'exaltació política de la vida dels pobles, hem vist les dames i damisel·les lluir-lo amb noble orgull com a preat emblema patriòtic.

Actualment la importància artística del vano ha decaigut força, degut, sens dubte, a la seva mateixa profusió, a haver esdevingut objecte d'una gran indústria i d'un extens comerç, i, sobretot, a les vel·leïtats de la moda, tan efímera, que obliga a canviar d'indumentària i, per tant, de tots els seus complementos, cada temporada, comprenent per temporada cada una de les estacions de l'any.

Això no vol pas dir que, en absolut, no se'n produeixin de ben estimables; però són rars, i generalment no arriben a la categoria dels selectes exemplars antics. Els artistes, amb poques excepcions, sobretot durant bona part del segle passat, varen sentir un desdenyós menyspreu per les petites arts sumptuàries, per aquells bells oficis que amb tant d'amor havien conreat els més grans artistes medievals i del renaixement, i que moltes vegades han fet llur més preada glòria; i aquest menyspreu forçosament havia de deixar sentir els seus efectes en la producció d'aquest petit joell que és el vano quan és obra de l'amorosa inspiració d'un ver artista, i encara que algun pintor de talent, sobretot a Anglaterra, hagi produït algun país notable, aquest ha romàs sense muntura, tant per la temor d'espantillar-lo com per no trobar artista capaç de produir un barnillatge digne parió de tal obra.

Bo fóra, doncs, que entre les classes adinerades de la nostra societat, en la qual figuren tan bons i experts col·leccionistes, es despertés l'emulació i el bon zel per a promoure i estimular la producció d'obres modernes que, venint a continuar la interrompuda tradició, fossin dignes d'elles i de l'art dels nostres dies. Una iniciativa ben lloable, i que caldria fomentar amb tot l'entusiasme, car assenyala un camí que tal vegada podria aprofitar-se per a intentar aquesta reivindicació del vano artístic que preconitzem, és la festa que de dos anys a aquesta banda ha estat instituïda a Barcelona amb el nom de *Ventall del Poeta*. Voleu una manifestació més alada i més espiritual que uns versos inèdits escrits pel mateix poeta en el país d'un vano? ¿Us imagineu quina alta valor de cosa selecta i única no obté per aquest sol fet, i amb quina estima no ha de tenir-lo la seva possessoria?

Doncs bé: ¿no podríem ajuntar al pensament del poeta, als seus bells versos, una bella realització pictòrica i un barnillatge ric i original? No podríem agermanar el poeta i el pintor i l'orfebre i el gravador o cisellador de vori, carei o mareperla, per a aquesta obra d'alliberament de la baixa rutina en què ha vingut a parar el vano, i fer-ne una veritable joia artística?

Sincerament creiem que bé podria intentar-se, i que l'èxit fóra el premi de tal intent.

I ara heus aquí, com a bell final d'aquest modest estudi, reproduïdes algunes de les poesies escrites en els ventalls del primer i segon any.

EN UN VANO (D'A. Guimerà)

Va ésser temps enrera
que... Ella es va barallar
amb el déu de l'Amor, de tal manera
que una ala entre les mans li va quedar
I Ella, amb l'ala ventant-se, al món impera;
i amb l'altra sola Amor no sap volar.

SOSPIRS (D'Ignasi Iglesias)

El ventall que la cara t'ombreja,
i t'esbulla, jugant, els teus rulls,
al compàs del teu cor, aleteja,
i escampa i aireja
la llum dels teus ulls.
Colom blanc que oprimeix ta mà blanca,
presoner que et fugia del pit,
és com una magnòlia en la branca
que s'obre i es tanca
i es gronxa amb neguit.

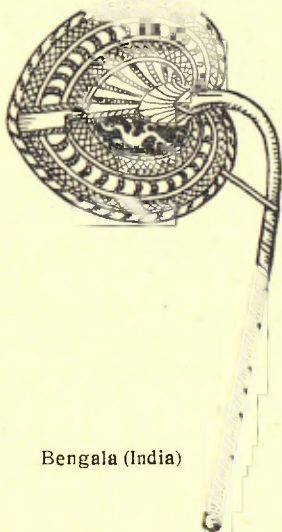
MADRIGAL (De Víctor Català)

Deixeu-me fer, Senyora mia,
Uns mots per Vós sobre el ventall.
Quan el prendrà vostra mà pia
jo bé diré, — jo bé diria,
que hi trobareu quelcom davall.
Què hi trobareu, Senyora mia?...
Es un secret que no us puc dir!
Furgueu de nit, furgueu de dia;
jo bé diré, — jo bé diria,
que a la fi l'heu de descobrir.
Secret del cor, Senyora mia,
¿no captarà amb un poc d'amor
ço que de vostre cor voldria?
Jo bé diré, — jo bé diria,
que ja m'ha entès el vostre cor!
Així, callem, Senyora mia,
no féssim pas un gros estrall!
Prengui el ventall vostra mà pia,
jo bé diré, — jo bé diria,
que hi dexareu quelcom davall.

No ens és possible, com fóra el nostre desig, reproduir aquí totes les poesies que els nostres cabdals poetes han dedicat a aquesta gaia fira del ventall. Serveixin, doncs, les transcrits, de mostra i bell fermall per a cloure aquestes pobres ratlles, que així són enjoiades d'un suau perfum de poesia.

EUSEBI BUSQUETS

BIBLIOGRAFIA. — J. Gudiol, Pvre.: "De Ventalls", núms. 536 i 537 de la Pàgina Artística de *La Veu*, 30 juliol i 22 agost 1921. — M. A. Racinet: "Le Costume historique". — Spire Blondel: "L'Eventail". — Fr. Hottenroth: "Le Costume chez les peuples anciens et modernes". — S. Marco: "L'Exposició de Punes i Vanos", D'Ací i d'Allà, núm. 57, setembre 1922. — Rodolf Cronau: "América", etc.

Bengala (India)

DATA ASSENYALADA

Aquest curs que avui comença té una significança tota especial per a la nostra Entitat, ja que en ell s'escau (el dia 15 de març propvenient) el xxve aniversari de la seva fundació.

Cal, doncs, que ens apressem tots, tant els vells com els joves, tant els que en som fundadors com els arribats de nou, a celebrar dignament, i amb tota la pompa que es mereix aquesta assenyalada efèmeride, aquestes noces d'argent que vénen a plantar una fita ben ferma, un pedró ben alt i ben vistent en el camí gens planer de la nostra acció col·lectiva, de la nostra actuació cultural, de la nostra intervenció pública en els afers artístics de la terra amada.

Escaient avinentesa serà aquesta per esguardar la via recorreguda i veure la que ens cal fer encara per anar atansant-nos, sols sigui aparentment, al cim inassolible del nostre entrevist ideal.

No anem a formular un programa de festes, ja que aquest està en estudi en el si del Consell Directiu, i ell dictaminarà, a son degut temps, els actes més escaients que hauran de celebrar-se per donar el relleu i la importància deguda a tan singular i assenyalada festa. Fóra el nostre desig, però, que no passés sense deixar rastre: que no s'esvaís l'últim ressò dels joiosos actes sense que no restés, d'aquesta data única, quelcom perdurable que recordés en el successiu la seva celebració. I una de les coses que tal vegada podrien intentar-se amb aquest fi i amb probabilitats d'èxit, per ésser de les més urgents i necessàries i de les que donarien, sens dubte, resultats més immediats i positius, fóra la creació, amb caràcter permanent, de l'Escola de la Tècnica dels Oficis d'Art, tan bellament iniciada amb els cursets de sumària divulgació que venim celebrant, amb tan falaguer èxit, ja fa dos anys. Caldria establir també, com a anex imprescindible d'aquestes ensenyances, el Museu Històric i Tècnic dels Bells Oficis.

És clar que això representa, per a nosaltres, un esforç considerable; però quan es té una fe infrangible en la bondat d'uns ideals, totes les dificultats s'aplanen, tots els esculls són superats. No és gens dubtosa la vera transcendència que per a l'avenç i l'esdevenidor de l'art nostre tindrien aquestes institucions, ja que hi trobarien el complement de llur instrucció professional els aprendents, fadrins i directors de les nostres manufactures artístiques, i podrien proporcionar-s'hi aquells coneixements, aquells secrets d'ofici que van esvaïnt-se, que avui, donada la moderna distribució del treball, no és possible adquirir en els tallers i obradors, i que, no obstant, són tan necessaris, car són els que donen veritable categoria i patent d'aptesa a llurs possessors.

Caldria, doncs, pensar-hi. per tal de veure si és possible dur a bon terme aquesta idea. Hi ha institucions a Barcelona que podrien ajudar-nos en la nostra empresa, per poc que els organismes dirigits, moguts d'una cordial comprensió, es captinguessin de la seva transcendència.

LA REFORMA INTERIOR

havent sigut, convocat com se sap, per l'Ajuntament de Barcelona, un concurs públic d'idees que servissin de base i orientació per a emprendre's l'estudi definitiu del pla general de la inajornable reforma interior, el Consell Directiu acordà, a proposta del Senyor President, concórrer-hi, car estimà que era un deure de ciutadania que no podia pas negligir ni abandonar. Foren, doncs, estudiats i discutits els punts principals susceptibles de reforma o millorament, i marcats sobre l'actual pla de reforma facilitat pel mateix Ajuntament, tal com prescriuen les bases 2.ª i 3.ª del Reglament del Concurs, i tramès a son degut temps al negociat d'Urbanització i Reforma, junt amb la Memòria que a continuació es transcriu i pel contingut de la qual hom pot fer-se càrrec dels punts tractats. Diu així:

«El Foment de les Arts Decoratives ha cregut que era un deure, que per part seva no podia ni havia d'eludir, el concórrer a aquest concurs d'idees o projectes per a la reforma del nucli antic de la ciutat, que tan oportunament ha convocat aquest Excel·lentíssim Ajuntament.

«En el present estudi havem procurat, tant com ha estat possible, agermanar allò pràctic amb allò bell, defugint, però, sistemàticament, tot intent de banal escenografia; i per això, sense deixar de tenir tothora presents els interessos d'ordre espiritual, hem procurat resoldre a la vegada, harmonitzant-los, els d'ordre purament material o pràctic.

«Si, per una banda, havem procurat resoldre els problemes cada vegada més difícils del trànsit, estudiant el traçat de vies suplementàries que facilitin la descongestió dels punts d'afluència, per l'altra no hem deixat de tenir present la necessitat de reservar espais per a jardins, i la salvaguarda i dignificació de les restes arqueològiques i artístiques i dels antics monuments arquitectònics que, amb llurs siluetes, tant contribueixen a l'embelliment de la ciutat i constitueixen, al mateix temps, la més preclara executòria de la seva noble nissaga.

«Anem, doncs, a descriure i a raonar succintament les seccions que, al nostre entendre, necessiten reforma, urbanització o embelliment, començant per la Porta de la Pau.

«Tothom té consciència de l'absoluta necessitat de conservar, retornant-li tota la seva primitiva noblesa, l'antic edifici de les Drassanes: aquest monument, únic en el món, i que tan meravellósament ha arribat fins a nosaltres com a ver testimoni de la puixança marítima del poble que promulgà el més antic i el més complet codi de lleis marineres. Projectem, doncs, una plaça semicircular, el centre de la qual seria el monument a Colom, i que, deixant a un costat tot el perímetre de les Drassanes (de la rehabilitació de les quals no ens ocuparem ara per manca de temps i de dades), constituïria una bella entrada de la ciutat pel costat del Port. Una nova via de comunicació que, fent *pendant* amb les Rambles, s'obriria a mà esquerra comunicant amb la

Porta de Santa Madrona, i la perllongació directa dels carrers de Montserrat i d'en Guàrdia a través dels del Comte de l'Asalto i Barbarà fins a Sant Pau, per a unir-se amb el de Mendizábal, obriuria una comunicació directa amb el carrer de l'Hospital.

«La regulació del trànsit per les Rambles és un dels problemes més difícils de resoldre, i per aquesta nova via que projectem sens dubte podrien circular-hi bona part dels vehicles que ara, per dirigir-se des del Port cap a aquella part de la ciutat, o viceversa, forçosament han de pujar o baixar per elles.

«Però el punt més difícil de les Rambles és la secció compresa entre la de les Flors i Canaletes, i, més concretament, en l'encreuament Porta-ferrissa-Carme. La via que proposem des del carrer de Pelai a Betlem, que, en veritat, no és sinó una nova alineació dels carrers ja existents, desviaria de la secció més estreta de les Rambles tot el tràfec descendent de la part de Sans i Esquerra de l'Eixampla, que no afluïria a elles fins a trobar una secció més ampla per a engolir-lo. Així mateix el tràfec ascendent que es dirigeix cap a Gràcia i Dreta de l'Eixampla trobaria una derivació en la via que proposem que es construeixi des de l'actual carrer del Cardenal Cassanyes fins a la plaça de Santa Anna. Aquest carrer, de suau ondulació, podria presentar bells aspectes que harmonitzessin amb l'austera bellesa de la Basílica de Nostra Dona del Pi.

«La comunicació de la part alta de la ciutat amb la plaça de Sant Jaume, que tan importants edificis conté de la vida ciutadana, és, també, un dels problemes que més urgeix resoldre. Per això proposem l'obertura d'una via que, des de l'actual carrer de Sant Honorat, uniria directament l'esmentada plaça amb la via anteriorment descrita, i, des d'allí, per l'Avinguda Fivaller, al Passeig de Gràcia.

«Al voltant de la Catedral, les reformes a realitzar-hi haurien d'ésser tan senzilles com fos possible, procurant que contribuïssin a realçar la seva valor artística sense desvirtuar-ne, en tot allò que es pogués, la color, l'ambient, la patina que els segles li han comunicat. El treball a fer-hi seria, doncs, més aviat de rehabilitació i neteja, podent-se reduir a l'enderroc de les cases sense color ni suc ni bruc que existeixen davant de la porta de Santa Eulàlia, del carrer del Bisbe, i les del mateix caràcter existents al carrer de la Pietat, darrera l'absis. També podria establir-se una comunicació directa des de la Catedral a la Via Laietana, enderrocant la capella del Convent de Santa Clara, de cap valor artística, permetent així, en canvi, admirar en tota la seva bellesa la superba porta de Sant Iu i l'atrevit encimbellament de la Reial Talaia. Fora de raó, també, que la plaça de davant de la Catedral fos disposada a la part baixa, acostant les escales més cap a la façana, la qual guanyaria així en grandiositat i esveltesa. Els espais que reservem per a jardins ajudarien a harmonitzar el conjunt d'aquest important nucli urbà, i si, demés, hi afegim la rectificació en línia recta del carrer dels Arcs, des de la cantonada del carrer de Duran i Bas fins a la Plaça Nova, haurem obert també noves i belles perspectives a les torres romanes de l'esmentada plaça, i també, segurament, al cimbori de la Catedral.

«Un altre nucli urbà que és necessari tractar amb un gran amor i coneixement, és el barri de Santa Maria del Mar.

«Sincerament creiem que, eixamplant el carrer de l'Espaseria a la nova mida de la del carrer de l'Argenteria, n'hi hauria prou, a fi de no desfer la Plaça de Palau, que és una de les poques places ben estructurades que a Barcelona existeixen. És també necessari conservar la font gòtica de la plaça de Santa Maria, que tan bellament harmonitza amb l'església, i, així mateix, s'imposa la conservació del típic carrer de les Caputxes, alguna casa del qual, a fi de preservar-la de possible destrucció, hauria de tenir la categoria de monument ciutadà.

«L'obertura de la Via de Reforma transversal no la creiem de preemptòria necessitat, per existir ja dues vies tradicionals, una de superior (del carrer de Tallers a Rec Comtal) i una altra d'inferior (del carrer de Sant Antoni Abat fins al Portal Nou), que de temps immemorial uneixen

el centre de la ciutat amb els seus extrems oposats. No obstant, si es persisteix a creure necessària la seva obertura, aconsellariem no donar-li una amplada superior a la de la Via Laietana, ja que no és probable que el seu trànsit arribi mai a les proporcions de les artèries que comuniquen directament amb el Port.

«El traspass de la Boqueria, o sia el Mercat de Sant Josep, als terrenys de la Casa de Misericòrdia, permetria la immediata urbanització de la bella plaça projectada, la qual, transformada en jardins, seria d'evident utilitat.

«En canvi creiem improcedents les modificacions projectades als carrers dels Àngels i Montalegre, per ésser vies d'escassíssim trànsit, ja que aquest s'escorre naturalment pel carrer de Ponent i pel de Tallers a Xuclà.

«Un altre carrer que tampoc, al nostre criteri, no hauria de modificar-se en la seva actual estructura i proporció, a fi de no destruir l'encís de la seva recollida intimitat, és el de les Beates. El major atractiu d'aquests reconets urbans és el mantenir-los sempre moralment i materialment nets.

«I, finalment, proposem que sigui respectat el barri de Sant Just, desistint de l'obertura de la via projectada, car entenem que amb la perllongació i eixamplament del carrer de Caçadors, i l'adequada urbanització dels carrers del voltant de la Casa de Correus, n'hi hauria suficient.

«Aquests són, exposats a grans línies, els problemes d'urbanització interior més urgents que el Foment de les Arts Decoratives creu que haurien de realitzar-se a fi de dignificar, modernitzant-la, la part antiga de la nostra estimada ciutat.

Barcelona, 10 d'agost de 1927

P. a. del C. D.

EL PRESIDENT,

SANTIAGO MARCO

ELS ESTILS DE MOBLAMENT ANGLESES

És molt comú, quan de mobiliari es parla, sentir lloar els estils anglesos per llur elegància, confort i justesa de proporcions; però també sovint es constata la manca de coneixement de llurs veritables característiques, car aquestes són, de vegades, tan subtils que sols un expert coneixedor els pot distingir amb justesa.

Anem, doncs, a provar de donar-ne una succinta idea en aquestes notes.

A Anglaterra, dintre del llarg període que va de 1680 a 1800, s'hi desplegaren els estils o modalitats de decoració i moblament anomenats *William and Mary*, *Queen Anne*, *Chippendale*, *Adam*, *Hepplewhite* i *Sheratou*; estils que, com és natural, responien o eren el reflex dels corrents artístics dominants a Europa durant aquells segles, encara que traduïts i adaptats a les necessitats i gustos anglesos. Aquests estils formen dos grups ben definits, car els tres primers presenten ben marcades totes les característiques del barroquisme, i els tres següents responen als corrents classicitzants iniciats amb l'estil Lluís XVI a França, i que arribaren a llur grau màxim en temps de l'Imperi.

Sembla que fou Cristòfor Wreu qui ressuscità l'ús de la marqueteria com a principal motiu ornamental dels mobles. Fou també aquest arquitecte qui, sota la protecció dels reis i la noblesa, havia arribat a implantar el Renaixement a Anglaterra, estil que, sota el regnat de Guillem i

Maria (1689-1702), veiem desaparèixer paulatinament seguint el procés de transició cap al barroc importat pels artistes alemanys fets venir pel rei. Durant aquest període, i procedent d'Holanda, on havia estat importada per treballadors orientals, fou introduïda la moda d'envernissar els mobles.

També per via d'Holanda sembla que fou introduïda, durant el període següent (reina Anna 1702-1714) la moda de les cames a quatre vents, o cabriolades, per a taules, cadires i tota mena de mobles. Aquest període és veritablement influït per la pompositat barroca desenrotllada arreu, encara que bellament continguda pel seny anglès.

Entre aquest període i el següent es desenrotllà l'anomenat estil *Georgian*, que es distingeix per una major profusió en l'ús de la talla, tendència que va accentuar-se més a l'època de Chippendale (1730-1780). En temps d'aquest artista l'ús dels papers pintats vingué a substituir l'ús dels domassos i altres teles en la decoració de les parets. El gust xinès, introduït segurament també per part d'Holanda, fou molt generalitzat, arribant-se a imitar les laques i omplint els mobles de motius xinesos o japonesos.

El grup iniciat per Adam és tan important que bé mereixerà que ens en ocupem amb més detenció.

B. A. d'Oc.

NOTES I COMENTARIS

L'estatge social.—La circumstància d'haver estat traspassada a l'Excma. Diputació Provincial de Barcelona, per Reial Decret de 31 de maig passat, la propietat de diverses cases dels carrers del Bisbe i de la Pietat, que fins aleshores havien figurat com a pròpies del Capítol Catedral, entre les quals va incloua la que amb tanta cura i amor havia habilitat per a estatge social el Foment de les Arts Decoratives, i això precisament, per a major dissort, en els moments en què s'anava a precisar el programa de les tasques a realitzar dins el curs de 1927-28, imposa un forçós parèntesi en l'actuació, o, millor dit, en la vida de relació de la nostra Entitat, ja que no és possible, mentre duri la interinitat imposada pel forçós trasllat, formular programes que no tenim la garantia de poder complir.

Tenim, però, l'esperança que aquesta interinitat no serà de llarga durada, encara que això, com es compendrà, depèn del gir que prenguin les negociacions en via de tràmit. Aquestes, actualment, semblen donar-nos dret a l'esperança que sortirem tal vegada amb guany d'aquesta prova, gràcies als bons oficis d'importants elements, amics nostres, els quals, ben compenetrats de la nostra significació, ja que no som un casino o un còrcol més, sinó

que la nostra actuació representa quelcom de positiu valor dins de la vida artística i cultural de la ciutat, ens han ofert llur incondicional ajut.

La mateixa naturalesa de l'assumpte i l'estat de les gestions empreses, no ens permeten, actualment, ésser més explícits; però esperem que en el número vinent podrem donar més detalls o, tal vegada, la definitiva solució de l'afer.

El curs que avui comença.—És arribada la tardor, i les vacances estiuenques toquen a les seves acaballes. Les sales de la nostra Entitat comencen a veure's concorregudes, sobretot als vespres, i la Classe de Natural ha reprès les sessions amb les seves places, que cada dia es veuen més sol·licitades, gairebé plenes. També la Secció d'Estudis d'Art Dramàtic ha reprès les seves tasques preparatòries de futures actuacions, que, sens dubte, seran una sorpresa per a la majoria, i la Penya 3 X 4 renova les seves reunions, de les quals esperem òpims resultats.

Tot fa preveure, doncs, un curs de màxima activitat, digne parió dels que, d'uns quants anys a aquesta banda, vénen succeint-se com a resultat de la direcció, tan bona com encertada, de què venim fruit.

RAMON TOBELLA
MESTRE IMPRESSOR

TREBALLS COMERCIALS
LLIBRES & REVISTES
& IMPRESOS D'ART &

187 CARME i BARCELONA

X O C O L A T E S

**CASA FUNDADA L'ANY 1800
127 ANYS D'ÈXIT CREIXENT**

X O C O L A T E S

des d'1'50 a 4 pessetes els 400 grams

DEMANEU~LES ARREU

Casa Central: Màrtir Battisti, 4 i 6

B A R C E L O N A